

Uluslararası Habercilikte Çerçeveleme Farklılıkları: BBC ve Al Jazeera'nin Ukrayna Savaşı Haberlerinin İçerik Analizi

Framing Differences in International Journalism: A Content Analysis of BBC and Al Jazeera's Ukraine War Coverage

Ekin Bahar İlik (Dr. Öğr. Üyesi)

ORCID ID: 0000-0002-5991-6617

Avrasya Üniversitesi

bahar_ilik@hotmail.com

Başvuru Tarihi | Date Received: 05.05.2025

Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 30.06.2025

Yayınlanma Tarihi | Date Published: 01.07.2025

DOI: 10.70627/sduifade.1691697

İlik, E. B. (2025). Uluslararası habercilikte çerçeveleme farklılıkları: BBC ve Al Jazeera'nin Ukrayna savaşı haberlerinin içerik analizi. *SDÜ İfade Dergisi*, 7(1), ss. 44-60.

Özet

Uluslararası habercilik sadece olayları aktarmakla kalmaz, aynı zamanda bu olaylara belli anlamlar yükler. Medya kuruluşları, haberlerini hazırlarken bazı detayları öne çıkarır, bazılarını ise geri plana atar. Bu seçimler, izleyicilerin olaylara nasıl baktığını, hangi taraflara daha yakın hissettiğini ve nasıl değerlendirmeler yaptığını doğrudan etkiler. Özellikle savaşlar, krizler ve çatışmalar gibi hassas dönemlerde, haberlerin nasıl sunulduğu daha da önemli hale gelir. Dünya çapında yayın yapan medya kuruluşları, yalnızca bilgi vermekle yetinmez, aynı zamanda kendi bakış açılarını da yansıtır. Bu nedenle aynı olay, farklı medya organlarında farklı şekillerde sunulabilir. Bu durum, kamuoyunun olaylara dair farklı yorumlar geliştirmesine neden olur. Bu çalışmada, BBC ve Al Jazeera'nin Mart 2022'de yayınladığı Rusya-Ukrayna savaşına dair haberler incelenmiştir. Nitel içerik analizi yöntemiyle yapılan incelemede, haberlerde öne çıkan temalar, liderlerin nasıl temsil edildiği, anlatım biçimi ve kullanılan dil karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, BBC'nin savaşın sivil mağdurlarına ve Rusya'nın saldırgan tutumuna duygusal ve çarpıcı bir şekilde yer verdiğini, Al Jazeera'nin ise diplomatik girişimlere ve insani yardımlara odaklanarak daha dengeli ve açıklayıcı bir dil kullandığını göstermektedir. Bu bulgular, uluslararası medya kuruluşlarının kriz anlarında yalnızca bilgi vermediğini, aynı zamanda kendi kültürel ve politik duruşlarına uygun anlatılar oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, bu çerçeveleme stratejilerinin izleyici üzerindeki etkisini anlamaya katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler Uluslararası Habercilik, Çerçeveleme Kuramı, Medya Temsili, Algı, Savaş.

Abstract

International journalism not only reports events, but also attributes certain meanings to these events. While preparing their news, media outlets emphasize some details and relegate others to the background. These choices directly affect how audiences view events, which sides they feel closer to and how they make evaluations. Especially during sensitive periods such as wars, crises and conflicts, how news is presented becomes even more important. Media outlets broadcasting around the world not only provide information but also reflect their own perspectives. Therefore, the same event may be presented in different ways in different media outlets. This situation causes the public to develop different interpretations of events. In this study, the news on the Russia-Ukraine war published by BBC and Al Jazeera in March 2022 were analyzed. The qualitative content analysis method was used to compare the prominent themes in the news reports, how the leaders were represented, the narrative style and the language used. The results show that BBC gave emotional and striking coverage to the civilian victims of the war and Russia's aggressive behavior, while Al Jazeera used a more balanced and descriptive language, focusing on diplomatic initiatives and humanitarian aid. These findings reveal that international media outlets not only provide information in times of crisis, but also construct narratives in line with their own cultural and political stances. The study aims to contribute to understanding the impact of these framing strategies on the audience.

Keywords International Journalism, Framing Theory, Media Representation, Perception, War.

Giriş

Uluslararası habercilik, küresel kamuoyunun olayları nasıl algıladığını doğrudan etkileyen önemli bir iletişim aracıdır. Özellikle savaşlar, krizler ve çatışmalar gibi büyük olaylar söz konusu olduğunda, uluslararası haber kuruluşlarının bu olayları nasıl sunduğu, toplumların bakış açısını, devletlerin dış politika kararlarını ve uluslararası ilişkilerin yönünü önemli ölçüde etkileyebilir. Medya, böyle durumlarda sadece bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda izleyicilerin olayları nasıl anlamlandıracağını da belirleyen güçlü bir aktöre dönüşür. Hangi olayın ön plana çıkarılacağı, hangi ayrıntının vurgulanacağı ya da hangi kelimelerin kullanılacağı gibi tercihler, izleyicilerin olayları algılama biçimini doğrudan etkiler. Bu süreçte bazı kişi ya da gruplar medyada daha fazla yer bulurken, bazıları ise geri planda bırakılır. Olaylar belirli bir çerçevede sunulurken, izleyiciye yalnızca ne olduğu değil, nasıl yorumlanması gerektiği de dolaylı bir şekilde aktarılır (Entman, 1993, s. 52).

Algı yönetimi çerçevesinde ele alındığında medya bilginin üretildiği, abartıldığı ve çarpıtıldığı bir araç olarak faaliyet göstermektedir. Şekil değiştiren bilgi ise gerçeklik olmaktan çıkıp ve bir simülasyon haline gelmektedir. Gerçekliğin maskelenmiş yalnızca bir yansıması olan bu imge artık hakikat ile hiçbir ilgisi yoktur, dezenformasyon halini alır (Arğın, 2021, s. 70).

Özellikle küresel çapta etkili olan medya kuruluşları, farklı toplumlarda olayların nasıl algılandığını da değiştirebilir. Aynı olay, farklı medya organlarında farklı şekillerde sunulduğunda, bu durum toplumlar arasında farklı tepkilerin oluşmasına neden olabilir. Bu da medyanın yalnızca bilgi aktaran bir araç olmadığını, aynı zamanda olaylara anlam yükleyen, onları çerçeveleyen ve izleyiciye belli bir bakış açısı sunan güçlü bir aktör olduğunu gösterir. Dolayısıyla küresel medya, haberleri sadece bildirmekle kalmaz, aynı zamanda yorumlanmasını ve anlaşılmasını da doğrudan etkiler (Beşikci, 2022, s. 45). Sonuç olarak medya, halkın olaylara bakışını şekillendiren, devletlerin ve uluslararası aktörlerin tutumlarını etkileyen bir güç haline gelir. Bu durum da medyanın sadece bilgi vermediğini, aynı zamanda toplumsal algıları, değerleri ve tutumları da biçimlendirdiğini gösterir (Gönenç, 2022, s. 67).

Bu çerçevede, 2022 yılında başlayan Ukrayna Savaşı, uluslararası medyanın çerçeveleme stratejilerini incelemek için önemli bir örnek sunmaktadır. Savaşın başından itibaren farklı medya kuruluşları, olayları kendi yayın politikaları, hedef kitleleri ve uluslararası pozisyonları doğrultusunda farklı biçimlerde aktarmıştır. Özellikle BBC ve Al Jazeera gibi etkili uluslararası medya kuruluşları, savaşın gelişimini aktarırken belirgin anlatı stratejileri kullanmıştır. Bu çalışma, BBC ve Al Jazeera'nın Mart 2022 döneminde yayımladığı Ukrayna Savaşı haberlerini nitel içerik analizi yöntemiyle incelemekte ve her iki kuruluşun olayları nasıl çerçevelediğini karşılaştırmalı olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu sayede, savaşla ilgili haberlerde hangi temaların öne çıktığı, anlatım şekillerinin nasıl farklılaştığı ve kullanılan dilin ne şekilde değiştiği ayrıntılı olarak incelenmektedir. Bu farklılıkların, izleyicilerin olaya bakışını, taraflara yönelik tutumlarını ve verdikleri tepkileri nasıl etkilediği analiz edilmektedir. Ayrıca bu anlatım biçimlerinin, medya kuruluşlarının yayın anlayışı ve bakış açılarıyla nasıl bağlantılı olduğu da değerlendirilmektedir.

Çatışma dönemlerinde medya kuruluşlarının aynı olayı farklı şekillerde sunması bu kuruluşların politik tutumlarını, kültürel arka planlarını ve uluslararası alandaki konumlarını da yansıtır. Bu nedenle BBC ve Al Jazeera gibi etkili medya kuruluşlarının Ukrayna Savaşı'nı nasıl farklı biçimlerde haberleştirdiğini incelemek, uluslararası haberciliğin hangi bakış açılarını benimsediğini ve bu bakışların izleyici üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemlidir. Ukrayna Savaşı özelinde, BBC ve Al Jazeera gibi iki farklı yayın geleneğini doğrudan karşılaştıran çalışma sayısı sınırlıdır. Bu yönüyle araştırma hem güncel bir örnek sunmakta hem de bu iki medya kurumunun haber anlatımındaki farkları ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sağlamaktadır.

1. Çerçeveleme Kuramı

Çerçeveleme kavramı, kökenini sosyolog Erving Goffman'ın 1974 yılında geliştirdiği çerçeve analizi yaklaşımına dayandırmaktadır. Goffman, çerçeveleme kavramını bireylerin dünyayı anlamlandırmalarında kullandıkları bilişsel yapıların toplamı olarak tanımlamıştır. Ona göre bireyler, yaşadıkları deneyimleri anlamlandırmak ve organize etmek için zihinsel çerçeveler oluşturur (Goffman, 1974, ss. 10-23).

Genel hatlarıyla çerçeveleme, iletişim esnasında anlamın üretimi ve aktarılması sürecinde gerçekleştirilen bir vurguya işaret etmektedir. Aktarılan bilgi ve anlamın belirli yönlerinin ön plana çıkarılıp diğerlerinin görmezden gelinmesi ya da bilginin bir kategori etrafında yorumlanarak kalıplanması çerçeveleme olarak görülebilir (Erdem, 2022, s. 45).

Çerçeveleme üzerine yapılan çok sayıda tanım içerisinde hem kuramsal hem de ampirik katkılar bulunmaktadır. Kavramsal olarak, haber çerçevelerini “gelişmekte olan bir olaylar dizisine anlam kazandıran, bu olaylar arasında bağlantı kurarak merkezi bir örgütleyici fikir ya da anlatı hattı sunan yapı” olarak tanımlıyoruz (Lecheler & De Vreese, 2018, s.3).

Entman’a göre çerçevelemek, algılanan gerçekliğin bazı yönlerini seçmek ve bunları iletişim metninde daha belirgin hale getirmektir. Bu da tanımlanan öge için belirli bir sorun tanımını, nedensel yorumunu ve ahlaki değerlendirmeyi destekleyecek şekilde yapılır (Entman, 1993, s. 52)

Çerçeveleme yöntemi özellikle 1980’li yıllardan sonra önemli bir kavram halini almaya başlayarak medya çalışmalarında kullanılmaya başlanmıştır. Belirli bir çerçeve içinde aktarılan durumlar anlamsal ve yorumsal olarak algımızı şekillendirmektedir. Toplumda yaşanan birçok siyasi, sosyal ya da ekonomik olay insanlara belirli bir işleyişte aktarılmaktadır (Sarıkaya, 2020, s. 405).

Medya bağlamında çerçeveleme kuramını sistematikleştiren Entman, medyanın bir olayı ya da durumu yalnızca olduğu gibi aktarmakla kalmayıp, onu belirli bir anlamlandırma süzgecinden geçirerek izleyiciye sunduğunu öne sürer. Bu bakış açısına göre, medya içerikleri olayların hangi yönlerinin vurgulanacağına, hangi aktörlerin ön plana çıkarılacağına, hangi neden-sonuç ilişkilerinin kurulacağına ve hangi çözüm önerilerinin destekleneceğine dair bilinçli tercihler içerir. Bu tercihler, izleyicinin olayı nasıl algılayacağı, hangi tarafla empati kuracağı ve hangi tutumları benimseyeceği üzerinde doğrudan etkili olur (Entman, 1993, s. 52-53).

Medyanın çerçeveleme süreçlerinde, olaylar belirli bir temaya göre şekillendirilir. Örneğin, savaş haberleri, mağduriyet, kahramanlık, saldırganlık ya da adaletsizlik gibi temalar etrafında dönebilir. Bu temalar, izleyicilerin olaylara bakışını etkiler. Örneğin, bir ülkenin saldırgan eylemleri “savunma” veya “kahramanlık” olarak sunulabilirken, diğer taraftan “barışçıl direniş” ya da “adaletsiz mağduriyet” olarak çerçevelenebilir. Bu farklı çerçeveler, izleyicinin olayları nasıl algılayacağını belirler ve toplumsal algıları şekillendirir (Gamson & Modigliani, 1989, s. 3).

Medyanın kamuoyunu şekillendirebileceği etkili yollardan biri, olayları ve konuları belirli şekillerde çerçevelemektir. Çerçeveleme, bir iletişim kaynağının bir konuyu sunması ve tanımlamasını içerir. Çerçeveleme kavramı, iletişim disiplinlerinde ivme kazanmış ve hem medya içeriğinin araştırılmasına hem de medya ve kamuoyu arasındaki ilişkinin incelenmesine rehberlik etmiştir (De Vreese, 2005, s.51).

Çerçeveleme kuramı, özellikle kitle iletişiminde haber içeriklerini analiz etmek için yol gösterici bir teori haline gelmiştir. Bu kuram, medyanın özellikle siyasi konuları nasıl sunduğuna odaklanır. Çerçeveleme üzerine yapılan çalışmalar genellikle farklı disiplinlerden gelse de bu kuram medya içeriklerini incelemek için oldukça uygundur. Çünkü çerçeveleme, araştırmacılara medyada yer alan mesajları sistemli biçimde analiz etme ve bu mesajlarda hangi yönlendirici çerçevelerin kullanıldığını belirleme imkanı sunar (Vliegenthart, 2012, s. 937).

Tıpkı bir evin iskeleti gibi, bir haber çerçevesi de haberin diğer unsurlarının üzerine kurulduğu bir yapı oluşturur. Binada çerçeve dışında da çok şeyler vardır, fakat çerçeve olmadan bina olmaz. Evin biçimini de çerçeve belirler. Nasıl ki bir fotoğrafçı, çerçevesini belirlerken sınırlar çizer, bağlamı ve ışığı seçer, değiştirir. Haber çerçevesi de içerilen ve dışarıda bırakılanı, önemli ile önemsizi belirler. Bu bakımdan haber çerçeveleri fotoğraf çerçevesine benzetilebilir (Özarslan & Güran, 2015, s.33).

Uluslararası habercilikte ise çerçeveleme, özellikle kriz, savaş ve çatışma gibi olağanüstü durumlarda büyük önem taşır. Medya kuruluşları, seçtikleri çerçeveler aracılığıyla mağduriyet, saldırganlık, kahramanlık ya da adaletsizlik gibi temaları öne çıkarabilir. Bu tercihler, izleyicilerin olaylara nasıl yaklaşacağını ve ne şekilde değerlendirme yapacağını doğrudan etkiler. Bu yüzden medya, yalnızca bilgi aktaran bir araç değil, aynı zamanda olaylara anlam ve değer yükleyen bir aktör haline gelir.

Farklı medya kuruluşları, aynı olayı kendi toplumsal, kültürel ve jeopolitik bağamlarına göre farklı biçimlerde sunar. Böylece hedefledikleri izleyici kitlesine uygun anlatılar geliştirirler. Haberler

aracılığıyla taraflar meşrulaştırılabilir, suçlu gösterilebilir ya da mağduriyetleri ön plana çıkarılabilir. Bu çerçevede, çerçeveleme kuramı sadece haber içeriklerinin sunulmuş biçimini anlamak için değil, medyanın nasıl bir gerçeklik kurduğu ve izleyici algısını nasıl şekillendirdiğini çözümlemek için de temel bir yaklaşımdır.

2. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, BBC ve Al Jazeera gibi küresel medya kuruluşlarının 2022 yılı mart ayında Rusya-Ukrayna Savaşı'na ilişkin haber içeriklerini hangi çerçeveleme stratejileriyle sunduklarını karşılaştırmalı olarak incelemektir. Çalışmada, her iki kuruluşun kullandığı temalar, lider temsilleri, anlatı stratejileri ve dil kullanımları nitel içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek, haberlerin olayları nasıl anlamlandırdığı ve izleyiciye hangi bakış açıları sunduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu araştırma, savaş gibi uluslararası krizlerin medya tarafından nasıl sunulduğunu ve bu sunumların izleyici algısını nasıl etkileyebileceğini anlamaya yönelik önemli bir katkı sağlamaktadır. Özellikle farklı yayın politikalarına sahip uluslararası medya kuruluşlarının, aynı olayı nasıl farklı anlatılar içinde yapılandırdıklarını görmek, çerçeveleme kuramı bağlamında anlamlı bir karşılaştırma imkânı sunmaktadır. Ayrıca çalışma, uluslararası habercilik pratiklerinin yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda ideolojik ve politik çerçeve inşası süreci olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Bu yönüyle hem medya çalışmalarına hem de uluslararası iletişim ve siyasal iletişim alanlarına kuramsal ve uygulamalı düzeyde katkı sunması hedeflenmektedir.

3. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, metinlerdeki anlamlı kalıpları, temaları ve örüntüleri sistematik bir şekilde belirlemeye ve yorumlamaya yarayan bir yöntemdir. Özellikle medya çalışmalarında haber metinlerinin çözümlemesinde sıklıkla kullanılan bu yöntem, farklı kaynaklar tarafından sunulan içeriklerin karşılaştırmalı analizine olanak tanır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Araştırmanın verileri, BBC ve Al Jazeera haber kuruluşlarının resmi internet sitelerinde Mart 2022 döneminde yayımlanan Ukrayna Savaşı ile ilgili haberlerinden oluşmaktadır. Bu çalışmada BBC ve Al Jazeera haber kuruluşlarının seçilmesinin temel nedeni, her iki kurumun da küresel ölçekte etkili, farklı editöryal geleneklere ve yayın politikalarına sahip olmalarıdır. BBC, Batı merkezli ve kamu yayıncılığı yapan bir kurumken, Al Jazeera, Ortadoğu merkezli ve alternatif söylemlere daha fazla yer veren bir medya kuruluşudur. Bu farklılık, Ukrayna Savaşı gibi küresel bir olayın nasıl çerçevelendiğini karşılaştırmak açısından anlamlı bir zemin sunmaktadır.

Her kuruluştan 10'ar adet olmak üzere toplamda 20 haber seçilmiştir. 2022'nin Mart ayı savaşın başlangıcına denk gelmesi ve haber üretiminin bu dönemde en yoğun biçimde gerçekleşmesi nedeniyle seçilmiştir. Haberler seçilirken, savaşın farklı yönlerini yansıtan çatışma, insani kriz, diplomasi ve uluslararası tepkiler gibi konulara yer veren bir yöntem izlenmiştir. Her haberden alınan alıntılar, içeriklerine, kullanılan çerçeve türlerine (örneğin çatışma ya da diplomasi) ve dil özelliklerine (duygusal, dramatik, analitik gibi) göre sınıflandırılmıştır. Kodlama sürecinde benzer özellikler taşıyan ifadeler gruplanarak tematik başlıklar altında toplanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan çerçeveleme kategorileri, literatürde sıklıkla kullanılan çerçeveleme türlerine dayanarak belirlenmiştir. Semetko & Valkenburg (2000), çerçeveleme teorisini temel alan çalışmalarında haber metinlerinde en sık kullanılan çerçevelerin "Sorumluluğun atfedilmesi", "Çatışma", "Ekonomik sonuçlar", "İnsani ilgi" ve "Ahlak olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmalarında tanımlamış oldukları söz konusu çerçeveler bu araştırmaya uyarlanmış savaş haberciliği bağlamına daha uygun şekilde yeniden yapılandırılmış çerçeveler kullanılmıştır. Kullanılan çerçeveler; "Çatışma çerçevesi", "İnsani kriz çerçevesi", "Diplomasi çerçevesi", "Güvenlik çerçevesi" ve "Adalet ve hukuk çerçevesi"dir.

Çatışma çerçevesi devletler arası savaşları, saldırıları, askeri operasyonları ve kriz anlarını merkezine alır. Olayların aktarımında genellikle tarafların hamleleri ve sahadaki etkileri ön plana çıkarılır. Bu yaklaşımda olayın nedenlerinden ziyade çatışmanın sonuçları öne çıkartılır.

İnsani kriz çerçevesi, savaş, zorunlu göç gibi olağanüstü durumlar sonucunda sivillerin maruz kaldığı acılara odaklanır. Genellikle sivil ölümler, yaralanmalar, yerinden edilmeler, sağlık ve gıda sorunları gibi konular bu çerçeve kapsamında ele alınır.

Diplomasi çerçevesi, kriz ya da çatışma dönemlerinde devletlerin veya uluslararası kuruluşların diyalog, müzakere ve arabuluculuk yoluyla çözüm üretme çabalarını öne çıkarır. Bu çerçevede, çatışmanın barışçıl yollarla çözülmesine yönelik diplomatik girişimler, liderler arası görüşmeler, Birleşmiş Milletler gibi aktörlerin çağrıları ele alınır.

Güvenlik çerçevesi, devletlerin güvenliğini tehdit eden durumlara ve bunlara karşı aldıkları önlemlere odaklanır. Bu çerçevede askeri operasyonlar, savunma stratejileri ve istihbarat faaliyetleri öne çıkar. Bir devletin topraklarına ve egemenliğine yönelik tehditler vurgulanarak kamuoyunda güvenlik hassasiyetinin artması sağlanır.

Adalet ve hukuk çerçevesi, devletlerin uluslararası hukuka ve insan haklarına uygun davranıp davranmadığını değerlendirmeye odaklanır. Bu çerçeve, özellikle askeri operasyonlar, yaptırımlar, işgaller ve sivillere yönelik saldırılar gibi konularda devletlerin hukuki sorumluluklarını ve olası ihlallerini ele alır.

Verilerin analizi sırasında Entman'ın çerçeveleme işlevleri referans alınarak her haberin hangi çerçeve işlevini ne ölçüde gerçekleştirdiği de değerlendirilmiştir. Böylece yalnızca hangi temaların öne çıktığı değil, bu temaların nasıl sunulduğu da ayrıntılı şekilde analiz edilmiştir. Sonuç olarak bu yöntem, BBC ve Al Jazeera'nın Ukrayna Savaşı haberlerinde kullandıkları çerçeveleme stratejilerini düzenli bir şekilde karşılaştırmayı ve bu stratejilerin izleyici üzerindeki etkilerini daha iyi anlamayı mümkün kılmıştır.

4. Haberlerin Nitel İçerik Analizi

BBC Haber Çözümlemeleri

Haberin Başlığı: Ukraine war: Civilians abducted as Russia tries to assert control (25 Mart 2022)
Ukrayna savaşı: Rusya kontrolü sağlamaya çalışırken siviller kaçırıldı

İçerik: BBC bu haberinde, Rusya'nın işgal ettiği Ukrayna bölgelerinde kontrolü sağlamaya çalışırken başvurduğu sert yöntemleri ön plana çıkarmaktadır ve bu tür eylemlerin kasıtlı olarak halk üzerinde korku yaratma amacı taşıdığı vurgulanmaktadır. Bazı örneklerde, kaçırılan kişilerin işkence gördüğü ya da zorla Rus propagandasına maruz bırakıldığı da ifade edilmektedir.

Dil Kullanımı: BBC'nin haber dili, sivil mağduriyet temasını güçlendirecek biçimde yapılandırılmıştır. "Kaçırıldı" kelimesi, savaş bağlamında ağır bir insan hakları ihlaline işaret etmektedir. "Rusya kontrolü sağlamaya çalışırken ifadesi, Rusya'nın Ukrayna topraklarında meşru bir yönetim kurmadığını, aksine, şiddet ve baskı yoluyla kontrol sağlamaya çalıştığını ima eder. Ayrıca, haberde Ukraynalı yetkililerin tanıklıklarına sıkça yer verilmesi, okuyucunun empatisini bu yönde kurmasını sağlar. Bu da okuyucunun hem ahlaki hem duygusal olarak Rusya'yı saldırgan ve baskıcı bir güç olarak algılamasına neden olabilir.

Çerçeveleme: Bu haber açık biçimde insani hak ihlalleri üzerinden insani kriz çerçevesinde sunulmuştur. Bu çerçeve, okuyucuyu yalnızca empatiye değil, aynı zamanda tepkiye çağıran bir yapıdadır. Dolayısıyla haberin işlevi, sadece bilgi aktarmak değil, uluslararası sorumluluk çağrısı oluşturmaktır.

Genel değerlendirme: Bu haber, savaşın askeri yönünden çok, psikolojik, siyasi ve toplumsal etkilerine odaklanmaktadır. Kullanılan dilde, Rusya kontrolü zorla sağlamaya çalışan bir işgalci olarak gösterilirken, Ukrayna halkı mağdur ve dirençli bir toplum olarak sunulmaktadır. BBC, bu tür haberlerle Batı kamuoyunun dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır.

Haberin başlığı: Siege of Mariupol: Fresh Russian attacks throw evacuation into chaos (5 Mart 2022)
Mariupol Kuşatması: Yeni Rus saldırıları tahliyeyi kaosa sürükledi

İçerik: BBC bu haberde, Mariupol'deki kuşatmanın yol açtığı insani sorunlara odaklanmaktadır. Haberde, sivillerin gıda, su, elektrik ve sağlık hizmetlerine ulaşmakta büyük zorluk yaşadığı anlatılmaktadır. Tahliyelerdeki aksaklıklar ve uluslararası tepkiler de ele alınarak, savaşın sivilleri nasıl etkilediği sade bir şekilde ortaya konmaktadır.

Dil Kullanımı: BBC, bu haberinde oldukça yüklü ve duygusal bir dil tercih etmiştir. “Kuşatma” ve “kaos” sivil halkın çaresizliği ve Rus saldırılarının sürekliliği vurgulanmaktadır. Bu tür dil kullanımı, okuyucunun olaylara tarafsız değil, daha çok empati ve öfke duyguları içinde yaklaşmasını kolaylaştırır.

Çerçeveleme: BBC bu haberi açık biçimde insani kriz çerçevesi içinde sunmuştur. Çatışmanın askeri boyutları ikinci planda kalırken, sivillerin karşılaştığı yaşam tehdidi, psikolojik baskı ve kaçış zorlukları öne çıkarılmıştır. Haber, Rusya’nın saldırılarının doğrudan siviller üzerinde olumsuz sonuçlar yarattığını ima etmekte, tahliye süreçlerini sabote eden güç olarak Rusya’yı işaret etmektedir.

BBC bu haberde, sivillerin yaşadığı acıları ve Rus saldırılarının yol açtığı karışıklığı ön plana çıkarmaktadır. Haberin dili ve anlatımı, Batı kamuoyunun daha fazla yardım ve müdahale çağrılarını destekleyecek şekilde kurgulanmıştır. Bu nedenle haber, sadece bilgi vermekle kalmayıp kamuoyunu etkilemeyi de amaçlamaktadır.

Haber Başlığı: Ukraine war: Three dead as maternity hospital hit by Russian air strike (10 Mart 2022)
Ukrayna savaşı: Rus hava saldırısında vurulan doğum hastanesinde üç kişi öldü

İçerik: Haberde, Mariupol’deki doğum ve çocuk hastanesine düzenlenen Rus hava saldırısında üç kişinin öldüğü, 17 kişinin yaralandığı belirtilmektedir. Hastane ağır hasar almış, olay uluslararası kamuoyunda büyük tepki toplamıştır. Zelenski saldırıyı “vahşet” ve “soykırım” olarak nitelendirirken, Rusya hastanenin askeri amaçla kullanıldığını iddia etmiş, ancak bu açıklamalar doğrulanmamıştır.

Dil Kullanımı: BBC, bu haberde bilgi aktarımının ötesine geçerek, özellikle saldırının hedefi ve sonuçlarını vurgulayan dramatik bir dil kullanmaktadır. “Doğum hastanesi”, “en az üç ölü”, “vurulan” gibi kavramlar, okuyucuda güçlü duygusal tepkiler yaratmakta ve savaşın dehşetini somut biçimde hissettirmektedir.

Çerçeveleme: BBC, bu haberi savaşın siviller üzerindeki yıkıcı etkilerine odaklanarak insani kriz çerçevesi içinde sunmuştur. Özellikle, doğum ve çocuk hastanesinin hedef alınması, savaşın masum sivillere ve sağlık altyapısına verdiği zararı vurgulamaktadır. Bu çerçeveleme, insan hakları ihlalleri bağlamında olayın ciddiyetini ortaya koymaktadır.

Genel Değerlendirme: BBC bu haberde, savaşın sivillere verdiği zararları ve buna karşı oluşan uluslararası tepkileri detaylı biçimde anlatmaktadır. Haberde sade ve açıklayıcı bir dil kullanılarak, olayın ne kadar ciddi olduğu ve uluslararası hukuk açısından taşıdığı önem okuyucuya aktarılmaktadır.

Haber Başlığı: Ukraine: Civilians evacuated from two areas under attack (8 Mart 2022)
Ukrayna: Saldırı altındaki iki bölgeden siviller tahliye edildi

İçerik: BBC bu haberde, Rusya’nın saldırılarına rağmen iki bölgede sivillerin insani koridorlarla tahliye edildiğini aktarmaktadır. Haberde, özellikle kadın, çocuk ve yaşlıların güvenli bölgelere ulaştırıldığı, tahliyelerin zorlukla yapıldığı ve zaman zaman tehlikeye girdiği belirtilmektedir. Ayrıca, aralarında yabancı öğrencilerin de bulunması, krizin küresel etkilerine işaret etmektedir.

Dil Kullanımı: BBC’nin bu haberinde kullanılan dil, savaşın doğurduğu mağduriyeti görünür kılmaktadır. “Tahliye edildi”, “saldırı altında” gibi ifadeler, haberin bir kriz bağlamında gerçekleştiğini açıkça gösterir. Ayrıca, haber metninde yer verilen tanıklıklar ve duygusal ifadeler empati duygusunu artırır. BBC burada, askeri değil, tamamen duyarlı bir dil kullanmakta, böylece haber, güvenlik değil, insanlık meselesi olarak konumlandırılmaktadır.

Çerçeveleme: Bu haber açık biçimde sivil mağduriyeti üzerinden insani kriz çerçevesi içerisinde sunulmuştur. Tahliye edilenlerin kimler olduğu, ne tür zorluklar yaşadıkları ve nasıl korundukları gibi bilgilerle birlikte, bu kişilerin savaşın doğrudan hedefi olmamalarına rağmen ciddi risk altında oldukları vurgulanmaktadır.

Genel değerlendirme: BBC bu haberde, Ukrayna’daki sivillerin zorunlu tahliyesini hem büyük bir insani çaba hem de çaresizlik göstergesi olarak sunmaktadır. Tahliyelerdeki zorluklara ve özellikle yabancı öğrencilerin durumuna vurgu yapılarak, savaşın bireyler üzerindeki etkisine dikkat çekilmiş ve küresel empati çağrısı yapılmıştır.

Haber Başlığı: Ukraine war: Kyiv prepares for Russian attack (11 Mart 2022)
Ukrayna savaşı: Kiev, Rus saldırısına hazırlanıyor

İçerik: BBC bu haberde, Kiev’de Ukrayna ordusunun ve sivillerin savunma hazırlıklarını ayrıntılı biçimde aktarmaktadır. Barikatlar, kontrol noktaları ve gönüllü destekler gibi unsurlarla direnişin hem askeri hem toplumsal boyutu vurgulanır. Aynı zamanda, şehirden kaçmaya çalışan sivillerin karşılaştığı zorluklar ve gıda, ilaç sıkıntısı gibi insani kriz unsurları da ele alınır. Haberin sonunda, gelişmelerin uluslararası yansımalarına ve Batı’nın verdiği tepkilere de yer verilir.

Dil Kullanımı: BBC bu haberde, Kiev’in olası bir Rus saldırısına karşı hazırlığını aktarırken endişe verici bir dil kullanmaktadır. “Saldırıya hazırlanıyor”, “barikat kuran gönüllüler”, “güvenliğe sığınan halk” gibi ifadeler, şehrin hem fiziksel hem psikolojik alarm halinde olduğunu gösterir. “Ne zaman başlayacağı bilinmiyor” gibi belirsiz ifadeler ise korku ve kaygı duygusunu pekiştirir. Kullanılan dil, yalnızca bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda yaklaşan tehdidi hissettiren bir atmosfer yaratır.

Çerçeveleme: Bu haber, çatışma çerçevesi içinde sunulmuştur. BBC, Kiev’in Rus saldırısına karşı savunma hazırlıklarını aktarırken taraflar arasındaki gerilimi, askeri stratejileri ve sivil direnişi ön plana çıkarmaktadır. Haberde Ukrayna’nın organize direnişi ile Rusya’nın yaklaşan saldırısı arasındaki karşıtlık vurgulanmakta; bu da haberi doğrudan bir çatışma anlatısı içine yerleştirmektedir.

Genel Değerlendirme: BBC bu haberde, Kiev’in yaklaşan tehdit karşısındaki hazırlığını hem stratejik hem insani yönleriyle kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Anlatı yapısı Ukrayna’nın direncini yücelten bir zemine oturtulmuştur.

Haber başlığı: Ukraine war: Stories of torture emerging out of Kherson (31 Mart 2022)
Ukrayna savaşı: Herson'dan ortaya çıkan işkence hikayeleri

İçerik: Haberde, Kherson’daki sivillerin Rus güçleri tarafından keyfi olarak gözaltına alındığı, işkence ve psikolojik şiddete maruz kaldığı aktarılmaktadır. Elektrik verme, tehdit etme gibi yöntemler öne çıkarken, geri dönemeyen veya konuşamaz hale gelen mağdurlar durumun ciddiyetini göstermektedir.

Dil Kullanımı: BBC bu haberde, Herson’daki sivillere yönelik işkence iddialarını dramatik bir dil kullanarak aktarmaktadır. “İşkence”, “elektrik şoku” ve “geri dönemeyen tutuklular” gibi ifadelerle olayın ciddiyeti vurgulanmakta, savaşın cepheyle sınırlı olmadığı; sivillere yönelik sistematik baskılarla sürdüğü mesajı verilmektedir. Bu çerçeve, Batı kamuoyunun insan hakları ihlallerine karşı duyarlılığını artırmayı hedeflemektedir.

Çerçeveleme: Bu haber, adalet ve uluslararası hukuk çerçevesi içinde kurgulanmıştır ve “işkence” teması üzerinden açık biçimde savaş suçları meselesine odaklanmaktadır. BBC, Herson’daki sivillere yönelik kötü muamele, fiziksel şiddet ve zorla kaybetme iddialarını aktararak, bu eylemleri uluslararası insancıl hukuk bağlamında değerlendirilebilecek suçlar olarak sunmaktadır.

Genel değerlendirme: Haber, sadece Ukrayna halkının yaşadığı mağduriyetleri değil, Rusya’nın psikolojik baskı yoluyla nasıl bir savaş yürüttüğünü de göstermektedir. Bu durum, BBC’nin savaş sırasında fark edilmeyen veya az konuşulan “sessiz suçları” ortaya çıkarma yaklaşımının bir örneğidir.

Haber başlığı: Ukraine war: No progress on ceasefire after Kyiv-Moscow talks (10 Mart 2022)
Ukrayna savaşı: Kiev-Moskova görüşmelerinden sonra ateşkes konusunda ilerleme yok

İçerik: Haberde, Türkiye’nin ev sahipliğinde gerçekleşen Rusya-Ukrayna dışişleri görüşmelerinden bir sonuç çıkmadığı aktarılmaktadır. BBC, Ukrayna’nın insani odaklı ve doğrudan açıklamalarına geniş yer verirken, Rusya’nın savunmacı ve siyasi söylemlerine daha sınırlı yer ayırmıştır. Bu yapı, Ukrayna’nın çözüm arayışında samimi, Rusya’nın ise uzlaşmaz bir aktör olarak sunulmasına neden olmaktadır.

Dil Kullanımı: BBC bu haberde diplomatik tarafsızlığı korumaya çalışsa da kelime seçimleri ve vurgular yoluyla taraflar arasında belirgin bir temsil farkı oluşturur. Ukrayna Dışişleri Bakanı’nın açıklamaları “açık”, “zor”, “hayal kırıklığı” gibi duygu yüklü ifadelerle aktarılırken, Ukrayna çözüm odaklı ve gerçekçi bir aktör olarak sunulmaktadır. Bu dilsel yapı, okuyucunun duygusal tepkilerini dolaylı biçimde yönlendirmektedir.

Çerçeveleme: BBC’nin bu haberi, açık biçimde diplomasi çerçevesi içinde sunulmuştur. Haberde, Türkiye’nin ev sahipliğinde gerçekleşen Rusya-Ukrayna dışişleri bakanları görüşmelerine odaklanılarak, barış ve ateşkes arayışlarının geldiği nokta aktarılmıştır. Haberde tarafların diplomatik pozisyonları karşılaştırmalı şekilde sunulurken, sürecin siyasi boyutu görünür kılınmaktadır.

Genel değerlendirme: BBC bu haberde, diplomatik çözüm arayışının tıkanmasını aktarırken, Ukrayna'yı uzlaşmaya açık, Rusya'yı ise katı ve uzlaşmaz bir aktör olarak yansıtmaktadır. Haberdeki dil ve vurgu tercihleri, tarafsız görünmekle birlikte Batı kamuoyunun algısını Ukrayna lehine yönlendiren bir etki yaratmaktadır.

Haber başlığı: Ukraine conflict: Biden brands Putin a “war criminal” (16 Mart 2022)
Ukrayna çatışması: Biden Putin'i “savaş suçlusu” ilan etti

İçerik: BBC bu haberde, Biden'ın Putin'i “savaş suçlusu” olarak tanımlamasını hem siyasi hem hukuki açıdan ele almakta, açıklamanın Mariupol gibi kentlerdeki sivil kayıplara dayandığını vurgulamaktadır. Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi kurumlara atıfla bu söylemin hukuki zemini olduğu ima edilirken, Avrupa Birliği ve NATO'nun tepkileriyle haberin diplomatik boyutu da aktarılmaktadır.

Dil Kullanımı: Bu haberde BBC, resmi ve ölçülü bir dil kullanarak Biden'ın Putin'i “savaş suçlusu” olarak tanımlamasını hem hukuki hem diplomatik çerçevede ele almaktadır. Haber metninde kullanılan “insan hakları ihlalleri”, “uluslararası hukuk”, “hesap verebilirlik” gibi kavramlar, habere salt siyasi söylemden öte, somut hukuki anlamlar yüklemektedir.

Çerçeveleme: BBC bu haberde, gelişmeleri açık biçimde adalet ve uluslararası hukuk çerçevesi üzerinden sunmaktadır. Biden'ın Putin'i “savaş suçlusu” olarak tanımlaması, yalnızca siyasi değil aynı zamanda hukuki bir anlam taşımakta, bu söylem, uluslararası ceza hukuku bağlamında değerlendirilmektedir.

Genel değerlendirme: BBC bu haberde, Biden'ın açıklamasını sadece siyasi bir yorum olarak değil, uluslararası hukuk açısından ciddi bir adım olarak göstermektedir. Haberde, Rusya'nın eylemlerinin savaş suçu kapsamında değerlendirilebileceği vurgulanırken, Putin'in kişisel olarak sorumlu tutulabileceği mesajı da verilmektedir. Bu yaklaşım, kamuoyunu olası yaptırımlar ve hukuk süreçlerine hazırlamayı amaçlamaktadır.

Haber Başlığı: Ukraine war: Missiles hit military site near western city of Lviv (13 Mart 2022)
Ukrayna savaşı: Füzele batıdaki Lviv kenti yakınlarındaki askeri bölgeyi vurdu

İçerik: BBC bu haberde, Rusya'nın Lviv yakınlarındaki Yavoriv askeri üssüne düzenlediği saldırının sadece Ukrayna'yı değil, NATO'ya olan yakınlığı nedeniyle Batı güvenlik dengelerini de etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Üssün geçmişte NATO eğitimleri tarafından kullanıldığının belirtilmesi, olayın uluslararası boyutunu güçlendirmektedir.

Dil Kullanımı: BBC, bu haberinde çatışmanın ciddiyetini ve potansiyel genişleme riskini vurgulayan güçlü terimler tercih etmiştir. “Füzeler vurdu” ifadesi, saldırının rastlantısal değil, planlı ve yüksek etkili bir askeri hamle olduğunu gösterir. “Polonya sınırına yakın”, “NATO topraklarına yakın”, “tırmanma”, “provokasyon”, “Batı'ya uyarı” gibi ifadeler, saldırının uluslararası sistemde yaratabileceği yankıyı pekiştirir.

Çerçeveleme: Bu haber, açık biçimde güvenlik çerçevesi içinde sunulmuştur. Polonya sınırına yalnızca 25 kilometre uzaklıkta gerçekleşen bir saldırı, haberde olası bir çatışma tırmanışı ve NATO'nun doğrudan etkilenme riski bağlamında değerlendirilmiştir. Böylece BBC, bu olayı yalnızca bir savaş haberi değil, Batı güvenlik mimarisi için potansiyel bir tehdit olarak çerçevelemiştir.

Genel değerlendirme: BBC bu haberde, saldırının NATO sınırına yakın olmasına dikkat çekerek, savaşın sadece Ukrayna'yı değil Batı'yı da tehdit ettiğini vurgulamaktadır. Bu anlatım, Batı kamuoyunu olası bir müdahaleye hazırlamak ve güvenlik tehdidini görünür kılmak amacı taşımaktadır.

Haber başlığı: Mariupol: Fires, no water, and bodies in the Street (6 Mart 2022)
Mariupol: Yangınlar, susuzluk ve sokaklardaki cesetler

İçerik: BBC bu haberde, Mariupol'deki ağır insani krizi aktararak, su, elektrik ve iletişim gibi temel hizmetlerin çöktüğünü, şehirde cesetlerin toplanmadığını ve sivilin büyük çaresizlik içinde olduğunu vurgulamaktadır. Haber, savaşın ötesinde derin ve sistematik bir insanlık krizine dikkat çekmektedir.

Dil Kullanımı: BBC, bu haberde güçlü görsel çağrışımlar içeren duygusal ve dramatik bir dil kullanmaktadır. “Yangınlar”, kontrolsüz yıkımı ve şehirdeki fiziksel felaketi çağırıştır. “Susuzluk”,

yalnızca susuzluk değil, temel yaşam koşullarının yokluğu anlamına gelir. “Sokaklarda cesetler”, savaşın en çıplak ve korkutucu sonucunu yansıtır.

Çerçeveleme: BBC bu haberi açık bir şekilde “insani kriz çerçevesi” içinde sunmaktadır. Başlıkta geçen unsurlar (yangın, su kıtlığı ve sokaklardaki cesetler) şehirde yaşamın çöktüğünü gösterir. Bu çerçeve, okuyucunun dikkatini askeri gelişmelerden çok, sivillerin yaşadığı acılara ve hayatta kalma mücadelesine çekmeyi amaçlamaktadır.

Genel değerlendirme: BBC bu haberde savaşı askeri değil, insanların yaşadığı acılar üzerinden anlatmaktadır. Mariupol’deki yıkım, çaresizlik ve sivil mağduriyet ön plana çıkarılırken, haber izleyicide empati oluşturmaya ve uluslararası tepkileri harekete geçirmeyi amaçlamaktadır.

Tablo 1 BBC Haberlerinin Analizi

	Haberin başlığı	Tema	Çerçeve Türü	Dil Özelliği
1	Ukrayna savaşı: Rusya kontrolü sağlamaya çalışırken siviller kaçırıldı	İnsani kriz/sivil mağduriyet	İnsani kriz çerçevesi	Dramatik, alarm verici
2	Mariupol Kuşatması: Yeni Rus saldırıları tahliyeyi kaosa sürükledi	İnsani kriz/sivil mağduriyet	İnsani kriz çerçevesi	Dramatik, felaket dili
3	Ukrayna savaşı: Rus hava saldırısında vurulan doğum hastanesinde üç kişi öldü	İnsani kriz	İnsani kriz çerçevesi	Dramatik, empati odaklı
4	Ukrayna: Saldırı altındaki iki bölgeden siviller tahliye edildi	Sivil mağduriyet	İnsani kriz çerçevesi	Dramatik, çağrı yapıcı
5	Ukrayna Savaşı: Kiev, Rus saldırısına hazırlanıyor	Çatışma ve saldırılar	Çatışma çerçevesi	Alarm verici, endişeli
6	Ukrayna savaşı: Herson'dan ortaya çıkan işkence hikayeleri	Savaş suçları	Adalet ve hukuk çerçevesi	Dramatik, savaş dili
7	Ukrayna savaşı: Kiev-Moskova görüşmelerinden sonra ateşkes konusunda ilerleme yok	Diplomatik gelişmeler	Diplomasi çerçevesi	Açıklayıcı
8	Ukrayna Çatışması: Biden, Putin’i “savaş suçlusu” olarak nitelendirdi	Savaş suçları iddiası	Adalet ve hukuk çerçevesi	Resmi, sert
9	Ukrayna savaşı: Füzeler batıdaki Lviv kenti yakınlarındaki askeri bölgeyi vurdu	Uluslararası güvenlik	Güvenlik çerçevesi	Alarm verici, stratejik
10	Mariupol: Yangınlar, susuzluk ve sokakta cesetler	Sivil mağduriyet/İnsani kriz	İnsani kriz çerçevesi	Dramatik, acı verici

BBC, çatışma ve şiddet odaklı bir çerçeve benimseyerek savaşın dramatik yönlerini ön plana çıkarmış, özellikle sivil mağduriyet ve şehirlerin bombalanması gibi insani felaketleri güçlü bir dille aktarmıştır. Yayın kuruluşu, Rusya’nın saldırganlığına yoğun vurgu yapmıştır. Haber dili sıklıkla “yıkım”, “katliam”, “felaket” gibi kavramlarla örülmüştür. Sivil kayıplar ve insan hakları ihlalleri merkezde yer almış, diplomatik çabalar sınırlı yer bulmuştur. Böylece izleyici üzerinde empatik ve tepkisel bir duygusal etki yaratılmaya çalışılmıştır.

Al Jazeera Haber Çözümlemeleri

Haber Başlığı: Ukraine accuses Russia of shelling Mariupol evacuation corridor (8 Mart 2022)
Ukrayna Rusya’yı Mariupol tahliye koridorunu bombalamakla suçluyor

İçerik: Al Jazeera bu haberde, Ukrayna’nın Mariupol’deki insani tahliye koridorunun Rusya tarafından hedef alındığı yönündeki iddialarını merkeze alırken, sahadaki koşulları ve tahliye sürecinde yaşanan aksaklıkları da detaylandırır. Aynı zamanda Rusya’nın bu iddiaları reddettiği ve sorumluluğu başka gruplara yüklediği açıklamalara da yer verilerek, haber çok yönlü bir bakış açısıyla sunulur.

Dil Kullanımı: Al Jazeera'nın dil kullanımı, BBC'nin dramatik ve duygusal ağırlıklı dilinden daha ölçülüdür. Bu haberde resmi ve açıklayıcı bir dil kullanmıştır. "Suçlama" ifadesi, olaylara dair doğrudan suçlama yapmadan bilgi aktarımı sağlar. Savaşın sivil etkilerine dair ifadeler yer alsa da "vahşet", "katliam", "felaket" gibi duygusal yükü ağır kelimeler yerine, kontrollü bir anlatım tercih edilmiştir.

Çerçeveleme: Al Jazeera, bu haberi insani kriz çerçevesinde, ancak dikkatli bir tarafsızlık tonuyla sunmaktadır. Başlıkta "suçluyor" ifadesi tercih edilerek, Ukrayna'nın iddiası doğrusal biçimde aktarılmış fakat kesinlik ifade eden bir dil kullanılmamıştır. Al Jazeera haberde Rusya'yı doğrudan suçlamaktan ziyade, her iki tarafın açıklamalarına yer vererek çatışma bağlamında çift yönlü sorumluluğa işaret eder.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera bu haberde, savaş karşıtı duruşunu koruyarak sivillerin yaşadığı mağduriyeti ön plana çıkarırken, doğrudan taraf belirtmeden olayları çok boyutlu bir şekilde sunar. BBC'nin daha net Ukrayna yanlısı yaklaşımına karşılık, Al Jazeera insani, diplomatik ve politik yönleri birlikte ele alarak okuyucuya daha dengeli bir bakış açısı sunar.

Haber Başlığı: Russia-Ukraine war military dispatch (15 Mart 2022)
Rusya-Ukrayna savaşında askeri sevkیات

İçerik: Haberde, Rusya'nın Kiev çevresindeki kuşatma hazırlıkları, Mariupol'de kötüleşen insani durum, Ukrayna'nın çeşitli bölgelerde gösterdiği askeri direniş ve artan hava saldırıları aktarılmaktadır. Ayrıca, NATO ve Batılı ülkelerin Ukrayna'ya destek açıklamalarıyla birlikte, diplomatik çabaların devam ettiği vurgulanır.

Dil Kullanımı: Al Jazeera haberde sade ve analitik bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Duygusal ya da yargılayıcı ifadelerden kaçınılır. Örneğin "işgal", "saldırganlık" gibi kavramlar yerine daha ölçülü tanımlar tercih edilir. "Ukraynalı yetkililere göre", "Rus askeri kaynakları söylüyor", "Batı istihbaratı inanıyor" gibi kaynak belirterek aktarma yöntemi kullanılır.

Çerçeveleme: Al Jazeera bu haberi, sahadaki askeri gelişmeleri teknik ve tarafsız bir dille aktararak çatışma analizine dayalı dengeli bir çerçeve içinde sunar. Savaş dramatize edilmeden, her iki tarafın taktiksel durumu ve ilerleyişi eşit biçimde değerlendirilir.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, bu haberde askeri gelişmeleri tarafsız, teknik ve gözleme dayalı biçimde sunmayı başarmaktadır. Haberin dili dramatik değil, bilgi odaklıdır, çatışmanın bir tarafına angaje olmadan, savaşın gidişatına dair objektif bir tablo sunulmuştur.

Haber başlığı: No handshake as Ukraine, Russia envoys meet for peace talks (29 Mart 2022)
Ukrayna ve Rusya elçileri barış görüşmeleri için bir araya gelirken el sıkışılmadı

İçerik: Al Jazeera bu haberde, Rusya ve Ukrayna heyetlerinin İstanbul'daki barış görüşmelerini merkeze alarak, süreci diplomatik ve sembolik yönleriyle ele alır. Ukrayna tarafı tarafsızlık karşılığında uluslararası güvenlik garantileri talep ederken, Rusya Kiev ve Çernihiv çevresinde askeri faaliyetleri azaltma sözü verir. Ancak taraflar arasında güven eksikliği devam etmektedir. Türkiye'nin arabulucu rolü ve Batı'nın temkinli tepkileri de haberde yer almakta; genel anlatı, süreci dikkatli ve tarafsız biçimde aktarmaktadır.

Dil Kullanımı: Kullanılan dil, Batılı medya organlarının çoğuna kıyasla daha nötr ve temkinlidir. Örneğin, "el sıkışılmadı" başlığı taraflar arasındaki soğukluğu vurgulasa da, bu bir yorum değil, doğrudan gözlemdir. Al Jazeera, hem Ukrayna'nın önerilerini hem de Rusya'nın askeri adımlarını eşit düzeyde aktararak okuyucunun kendi değerlendirmesini yapmasına imkân tanımaktadır.

Çerçeveleme: Haberin temel çerçevesi "diplomatik süreç"tir. Al Jazeera, sahadaki sıcak çatışmadan çok, müzakere masasında yaşanan gelişmelere odaklanmakta, süreci barış umutları ve olası çözüm arayışları üzerinden değerlendirmektedir. Ancak bu umut, ölçülü biçimde sunulmakta; tarafların farklılıkları ve güvensizlikleri gizlenmemektedir.

Genel Değerlendirme: Tarafsız, çok boyutlu ve soğukkanlı bir haber dili kullanılmıştır. Tarafların hamleleri ne dramatize edilmiş ne de romantize edilmiştir. Barış görüşmeleri ciddi bir gelişme olarak sunulmuş, ancak gerçekçilikten uzak beklentilere yol açacak bir üslup kullanılmamıştır.

Haber başlığı: UN urges safe passage for civilians (6 Mart 2022)

BM, siviller için güvenli geçiş çağrısı yaptı

İçerik: Bu haberde, Al Jazeera Ukrayna'daki büyük şehirlerde yoğunlaşan bombardımanın siviller üzerindeki etkisini aktarırken, Birleşmiş Milletler'in güvenli geçiş çağrısını merkeze alır. Haberde hem Ukrayna'nın tahliye çabaları hem de Rusya'nın saldırılarının bu süreci nasıl engellediği ele alınırken, iki tarafın pozisyonlarına da yer verilerek dengeli bir anlatım sunulur.

Dil Kullanımı: Al Jazeera, bu haberde analitik ve bilgilendirici bir dil kullanmıştır. “Eylem çağrıları”, “ifade edilen endişeler” gibi ifadelerle, uluslararası örgütlerin diplomatik söylemleri nötr biçimde sunulur. Tarafların açıklamaları, kaynak belirtilerek aktarılır: “Ukraynalı yetkililer söyledi”, ‘Rus savunma bakanlığı belirtti’, ‘BM sözcüsü bildirdi’ gibi yapılarla doğrudan pozisyon alınmaz.

Çerçeveleme: Al Jazeera bu haberi güvenlik çerçevesi içinde sunmaktadır. Haberin odağında, Birleşmiş Milletler'in sivillerin can güvenliği için yaptığı çağrı yer alır. Başlık ve içerik, savaşın askeri yönlerinden çok, sivillerin güvenli şekilde tahliye edilmesi gerektiğini vurgular. Bu yaklaşım, izleyicinin dikkatini çatışmanın risklerine değil, sivillerin korunması için alınması gereken önlemlere çeker. Böylece haber, sivillerin korunmasını uluslararası bir sorumluluk olarak gösterir.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, bu haberle uluslararası insani hukukun ve sivil hakların korunmasına vurgu yapan bir söylem üretmektedir. BM gibi küresel aktörlerin merkezde yer alması, haberin etik ve diplomatik sorumluluk temelinde kurgulandığını gösterir. Aynı zamanda haberin tarafsız ve dengeli oluşu, Al Jazeera'nın “çatışmanın iki cephesine de eşit mesafede durarak sivilleri merkeze alma” stratejisini sürdürdüğünü kanıtlar.

Haber Başlığı: Russia-Ukraine war: Mariupol evacuation halted for second day (6 Mart 2022) Rusya-Ukrayna savaşı: Mariupol tahliyesi ikinci gün durduruldu

İçerik: Haberde, Mariupol şehrinin kuşatma altında olduğu, su, elektrik, gıda ve tıbbi malzeme gibi temel ihtiyaçların karşılanamadığı belirtilmektedir. Tahliye koridorlarının oluşturulmasına rağmen güvenliğin sağlanamaması nedeniyle bu girişimlerin defalarca başarısız olduğu ifade edilmektedir. Ukrayna yetkililerinin ve sivillerin açıklamalarına yer verilmiş, aynı zamanda Rusya'nın görüşleri de kısaca yansıtılmıştır.

Dil Kullanımı: Al Jazeera'nın bu haberdeki dil kullanımı, empatiyi artırmaya yönelik ama aşırı duygusal veya dramatik olmayan bir yapıya sahiptir. Haberde “savaş suçu” ya da “vahşet” gibi yargılayıcı ifadelerden kaçınılır. Bu ölçülü dil kullanımı, izleyicinin bilgiye duygusal değil, rasyonel ve bütüncül yaklaşmasını sağlamayı hedefler.

Çerçeveleme: Al Jazeera, bu haberi insani kriz çerçevesinde kurgulamaktadır. Doğrudan suçlayıcı bir dil kullanmaksızın sivillerin maruz kaldığı mağduriyetleri merkeze alan bir çerçeveleme tercih edilmiştir. Başlıkta, tahliye sürecinin ikinci kez durdurulmuş olması vurgulanmakta ve bu durum, okuyucuda “neden?” ve “kim engelliyor?” sorularını tetiklerken, cevabı doğrudan vermektense okuyucunun metnin tamamı üzerinden kendisi oluşturmasına olanak tanınır.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, sivillerin yaşadığı insani trajediyi merkeze alırken, aktörleri suçlamaktan kaçınarak editoryal dengeyi korumaktadır. Özellikle tahliye sürecine dair her iki tarafın pozisyonlarına yer vererek, çatışmanın yalnızca bir tarafın ihlali olarak görülmesini engeller.

Haber Başlığı: Russia committed “war crimes”, US says (22 Mart 2022)

ABD, Rusya'nın “savaş suçları” işlediğini söyledi

İçerik: Haberde, ABD Dışişleri Bakanı Blinken'in Rusya'yı Ukrayna'da savaş suçu işlemekle suçladığı belirtilmektedir. Sivillere ve altyapıya yönelik saldırıların uluslararası hukuku ihlal ettiği vurgulanırken, ABD'nin bu eylemlere dair belge ve tanıklıklara dayandığı ifade edilmiştir. Al Jazeera, hem ABD'nin açıklamalarına hem de Rusya'nın bu suçlamaları reddeden tutumuna dengeli biçimde yer vermiştir.

Dil Kullanımı: Haberde kullanılan dil kontrollü ve kaynak bazlıdır. Resmi bir söylem kullanılmıştır. “ABD diyor”, “Biden yönetimi belirtiyor”, “Dışişleri Bakanlığı inanıyor” gibi özne temelli ifadelerle iddiaların kaynağı netleştirilmiş, haberin yorum değil aktarım olduğu açıkça belirtilmiştir. Taraflar arası suçlama dili ölçülü aktarılmış, Rusya'nın ret pozisyonuna da dengeli şekilde yer verilmiştir.

Çerçeveleme: Bu haber, adalet ve hukuk çerçevesinde ele alınmıştır. Haberde çatışmadan çok, savaşın uluslararası hukuk açısından nasıl yorumlandığı anlatılmaktadır. Al Jazeera bu yaklaşımıyla olaya küresel açıdan bakmaktadır.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, ABD'nin suçlamalarını başlığa taşımasına rağmen, metin boyunca bu suçlamaları resmi kaynaklara dayandırarak sunmuş, Rusya'nın karşı iddialarına da yer vererek tek yönlü bir söylem oluşturmaktan kaçınmıştır.

Haber Başlığı: Strike hits Mariupol hospital complex (8 Mart 2022)
Mariupol hastane kompleksine saldırı

İçerik: Haberde, Rusya'nın Mariupol'deki bir çocuk ve doğum hastanesine düzenlediği hava saldırısında 17 kişinin yaralandığı, binanın ağır hasar gördüğü ve saldırının şehir genelinde hissedildiği belirtiliyor. Zelenski bu olayı "vahşet" olarak tanımlarken, uluslararası toplumdan tepki gelmiş ve sağlık tesislerinin hedef alınmasının kabul edilemez olduğu vurgulanmıştır.

Dil Kullanımı: Haberde kullanılan dil dengelidir. "Saldırı", "yaralı çocuklar" gibi ifadelerle sivillerin yaşadığı zarar gösterilir ama suçlayıcı bir dil kullanılmaz. Zelenski'nin "vahşet" sözü doğrudan alıntılanır, ancak haberde tekrar edilmez. "Rusya'dan hemen yanıt gelmedi" ve "iddialar bağımsız kaynaklarca doğrulanamadı" gibi ifadelerle haberin kesinlik iddiası taşımadığı belirtilir.

Çerçeveleme: Bu haber, insani kriz çerçevesinde kurgulanmıştır. Haberde sadece saldırının sonuçları değil, bu eylemin uluslararası hukuk açısından ne anlama geldiği ve siviller üzerindeki etkisi de ele alınır.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, bu haberde insani krizi ön plana çıkarmakla birlikte doğrudan suçlayıcı ya da tek taraflı bir dil kullanmaktan kaçınmıştır. Ukrayna'nın iddialarına yer verilirken, Rusya'nın pozisyonu eksiksiz ve dengeli şekilde sunulmaya çalışılmıştır.

Haber Başlığı: Is the war in Ukraine ushering in a new world order? (27 Mart 2022)
Ukrayna'daki savaş yeni bir dünya düzeninin habercisi mi?

İçerik: Haberde, Ukrayna'daki savaşın uluslararası toplum üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Özellikle, savaşın Avrupa'daki güvenlik mimarisini nasıl yeniden şekillendirebileceği, NATO'nun rolü, ABD ve Çin gibi büyük güçlerin tutumları ve gelişmekte olan ülkelerin bu yeni düzende nasıl bir konum alabileceği tartışılmaktadır. Ayrıca, savaşın enerji piyasaları, gıda güvenliği ve küresel ekonomi üzerindeki etkileri de incelenmektedir.

Dil Kullanımı: Al Jazeera, haberinde tarafsız ve analitik bir dil kullanmaktadır. "Yeni dünya düzeni", "küresel güç dengesi", "jeopolitik değişim" gibi terimlerle, savaşın geniş kapsamlı etkileri vurgulanmaktadır. Ayrıca, uzman görüşlerine ve uluslararası ilişkilerdeki gelişmelere atıfta bulunularak, haberin derinliği artırılmaktadır.

Çerçeveleme: Al Jazeera, bu haberi güvenlik çerçevesinden ele almıştır. Ukrayna'daki savaşın sadece bölgesel bir çatışma olmadığı, aynı zamanda küresel güç dengelerini etkileyen bir olay olduğunu vurgulanmaktadır. Haber, savaşın uluslararası ilişkilerdeki düzeni nasıl sarsabileceği ve yeni bir dünya düzeninin oluşumuna nasıl katkıda bulunabileceği üzerine odaklanmaktadır.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, bu haberinde Ukrayna'daki savaşın sadece iki ülke arasındaki bir çatışma olmadığını, aynı zamanda küresel düzeyde önemli değişimlere yol açabilecek bir olay olduğunu vurgulamaktadır. Tarafsız ve analitik bir yaklaşım benimseyerek, okuyucularına savaşın uluslararası ilişkiler üzerindeki potansiyel etkilerini kapsamlı bir şekilde sunmaktadır.

Haber Başlığı: Close the sky over Ukraine: Zelensky pleads to US Congress (16 Mart 2022)
Ukrayna'nın hava sahasını kapatın: Zelenski, ABD Kongresi'ne çağrıda bulundu

İçerik: Haberde, Bu haberde Zelenski, ABD Kongresi'ne yaptığı konuşmada Ukrayna üzerinde uçuşa yasak bölge ilan edilmesini ve ağır silah desteği sağlanmasını talep etmiştir. Pearl Harbor ve 11 Eylül'e yaptığı göndermelerle Amerikalılara duygusal çağrıda bulunmuştur. Konuşmanın ardından Biden, Ukrayna'ya 800 milyon dolarlık yeni askeri yardım paketini açıklamıştır.

Dil Kullanımı: Al Jazeera bu haberde, Zelenski'nin ABD Kongresi'ne yaptığı konuşmayı aktarırken dengeli ve kaynaklara dayalı bir dil kullanmıştır. “Daha fazlasını yapın”, “Hava sahasını kapatın”, “Pearl Harbor’u hatırlayın” gibi doğrudan alıntılarla Zelenski'nin çağrısı yansıtılmış, yorum eklenmemiştir. Biden'ın açıklamaları da benzer şekilde doğrudan aktarılmış, gazeteci yorumu yerine kurumsal açıklamaların kendisi merkeze alınmıştır.

Çerçeveleme: Al Jazeera bu haberi, uluslararası diplomasi bağlamında çerçevelemektedir. Zelenski'nin ABD Kongresi'ne hitabı, sadece Ukrayna'nın güvenlik taleplerini değil, aynı zamanda ABD'nin küresel sorumluluğunu hatırlatma amacı taşıyan diplomatik bir adım olarak sunulmuştur.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, bu haberde Zelenski'nin çağrısını duygusal değil, stratejik bir diplomasi adımı olarak sunmuş, aynı zamanda Biden'ın askeri yardım kararını da dengeli ve çok yönlü bir şekilde aktarmıştır.

Haber Başlığı: Ukraine-Russia conflict: War crimes accusations mount (25 Mart 2022)
Ukrayna-Rusya çatışması: Savaş suçları iddiaları artıyor

İçerik: Haberde, Mariupol ve Harkiv gibi şehirlerde sivillerin hedef alındığı saldırılar ve özellikle tiyatro binası ile okulların vurulması ön plana çıkarılmaktadır. ABD'nin “savaş suçu” suçlaması ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin soruşturma başlatması vurgulanmaktadır.

Dil Kullanımı: Al Jazeera resmi ve kanıta dayalı bir dil kullanmıştır. Saldırılarla ilgili bilgiler verilirken duygusal ifadelerden kaçınılmış; bunun yerine tanık anlatımları ve görgü raporları kullanılmıştır. “ABD yetkililerine göre”, “Ukraynalı yetkililer söyledi”, “Rusya reddetti” gibi yapılarla her iddianın kaynağı açıkça belirtilmiştir.

Çerçeveleme: Al Jazeera, bu haberi açık biçimde adalet ve hukuk çerçevesinde yapılandırmıştır. Bu çerçevelemede Rusya'nın fiillerine dair suçlamalar doğrudan Al Jazeera tarafından değil, ABD Dışişleri Bakanlığı, Birleşmiş Milletler ve insan hakları örgütlerinin açıklamaları üzerinden aktarılır.

Genel Değerlendirme: Al Jazeera, bu haberde savaşın insani boyutuna odaklanmakla birlikte, anlatısını doğrudan suçlama ve yargı üzerinden kurmaktan kaçınmıştır. Bunun yerine, uluslararası hukuk organlarının sesine ve gözlemlenebilir verilere dayanan bir haber inşa etmiştir.

Tablo 2 Al Jazeera Haberlerinin Analizi

	Haberin başlığı	Tema	Çerçeve Türü	Dil Özelliği
1	Rusya-Ukrayna Savaşı: İnsani koridorlar açıldı, siviller tahliye ediliyor	İnsani yardım ve tahliye	İnsani kriz çerçevesi	Resmi, bilgilendirici
2	Ukrayna, Rusya'yı ateşkesi ihlal etmekle suçluyor	Ateşkes ihlali	Çatışma çerçevesi	Analitik
3	Ukrayna ve Rusya elçileri barış görüşmeleri için bir araya gelirken el sıkışmadı	Diplomatik gelişmeler	Diplomasi çerçevesi	Bilgilendirici
4	BM, siviller için güvenli geçiş çağrısı yaptı	Uluslararası çağrı	Güvenlik çerçevesi	Bilgilendirici, analitik
5	Rusya-Ukrayna savaşı: Mariupol tahliyesi ikinci gün durduruldu	Sivil mağduriyet	İnsani kriz çerçevesi	Empati odaklı
6	ABD, Rusya'nın “savaş suçları” işlediğini söyledi	Savaş suçları iddiası	Adalet ve hukuk çerçevesi	Resmi
7	Mariupol hastane kompleksine saldırı	İnsani felaket	İnsani kriz çerçevesi	Dengeli
8	Ukrayna'daki savaş yeni bir dünya düzeninin habercisi mi?	Küresel değişim	Güvenlik	Alarm verici, stratejik
9	Ukrayna son gelişmeler: Zelenski, ABD Kongresi'ne hitap etti	Uluslararası diplomasi	Diplomasi çerçevesi	Resmi
10	Ukrayna-Rusya çatışması: Savaş suçları iddiaları artıyor	Savaş suçları iddiası	Adalet ve hukuk çerçevesi	Resmi, kanıta dayalı

Al Jazeera, BBC'ye göre daha diplomatik perspektif benimseyerek savaşın çözüm yollarına ve uluslararası toplumun sorumluluklarına odaklanmıştır. Kuruluş, insani krizlerin boyutlarını

detaylandırmış, tahliye koridorları ve ateşkes müzakereleri gibi süreçleri haberlerinde kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Al Jazeera'nın dili daha nötr ve açıklayıcıdır, doğrudan duygusal tetikleyicilerden ziyade, uluslararası hukuk, insan hakları ve diplomatik girişimler üzerinden çerçeveleme yapılmıştır.

Tablo 3 Yayın Kuruluşlarının Karşılaştırmalı Analizi

Kriter	BBC	Al Jazeera
Ana Tema	Sivil Mağduriyet	Ateşkes ve Müzakere İhtiyacı
Alt Temalar	Rusya'nın saldırıları, sivil hedefler	İnsani yardım çağrıları
Anlatı Dili	Duygusal, güçlü görsel tasvirler	Diplomatik ve insani odaklı, açıklayıcı dil
Sorumluluk Atfı	Rusya doğrudan sorumlu tutulmuş	Her iki tarafa da ateşkes için çağrı
Dil Tonu	Olumsuz (savaşın vahşeti, insan kaybı)	Tarafsız

Tablo 4 Yayın Kuruluşları Çerçevelerinin Karşılaştırmalı Analizi

Çerçeveler	BBC	Al Jazeera
Çatışma	Saldırı ve direniş vurgusu öne çıkarılmıştır	Çatışma bilgileri daha teknik, taraflara eşit mesafeli ve duygusal dilden kaçınılmıştır
İnsani kriz	Sivillerin yaşadığı acılar yoğun biçimde görselleştirilmiş, dramatik anlatım tercih edilmiştir	İnsani boyutlar ön planda olsa da dil daha ölçülü ve gözleme dayalıdır.
Diplomasi	Ukrayna'nın çözüm odaklı tutumu vurgulanırken, Rusya daha olumsuz temsil edilmiştir	Taraflar dengeli şekilde yansıtılmış, diplomatik atmosfer çok boyutlu verilmiştir
Güvenlik	NATO sınırına yaklaşan tehditler Batı güvenliği açısından ele alınmıştır	Güvenlik riski vurgulanmış ancak küresel sistem açısından değerlendirme yapılmıştır
Adalet ve hukuk	Savaş suçları iddiaları güçlü söylemlerle sunulmuş, Batı'nın hukuki pozisyonları öne çıkartılmıştır	Suçlama dilinden çok hukuki süreç vurgulanır.

5. Bulgular

BBC ve Al Jazeera tarafından yayınlanan Ukrayna Savaşı haberleri, ele alınan temaların ağırlığı bakımından belirgin farklılıklar göstermektedir. Tablo verileri incelendiğinde, her iki kuruluşun haber gündemlerinde öne çıkan başlıkların çerçeveleme stratejilerini doğrudan yansıttığı görülmektedir.

BBC haberlerinde en baskın tema sivil mağduriyetlerdir. Bu haberlerde savaşın doğrudan şiddet boyutu, şehirlerin bombalanması, askeri üslerin hedef alınması, Kiev'e yönelik saldırı hazırlıkları gibi gelişmeler ön plana çıkarılmıştır. Mariupol doğum hastanesinin bombalanması ve binlerce sivilin ölümü gibi haberlerde, savaşın yarattığı insani trajedi dramatik bir dille sunulmuştur. Öte yandan diplomatik süreçlere ve uluslararası tepkilere haberlerde sınırlı fakat dikkat çekici biçimde yer verilmiştir. Biden'ın Putin'i "savaş suçlusu" ilan etmesi veya ateşkes görüşmeleri gibi haberler bu kategoride değerlendirilmiştir. Genel olarak bakıldığında, BBC'nin savaşın doğrudan şiddet ve dramatik insani sonuçları üzerinde odaklandığı ifade edilebilir.

Al Jazeera haberlerinde ise farklı bir tematik öncelik gözlemlenmiştir. En yoğun işlenen temalar, insani krizler ile diplomatik müzakereler olmuştur. İnsani koridorların açılması ve sivillerin tahliyesi gibi gelişmeler ön planda sunulmuştur. Diplomatik süreçler ise Rusya-Ukrayna görüşmeleri ve uluslararası

arabuluculuk girişimleri çerçevesinde detaylı biçimde aktarılmıştır. Al Jazeera haberlerinde çatışma ve saldırılar daha geri planda tutulmuş, savaşın şiddet yönünden çok insani ve siyasi sonuçları vurgulanmıştır. Ayrıca hukuki sorumluluklar da açık şekilde işlenmiştir. Öte yandan, doğrudan sivil mağduriyet ve uluslararası tepkiler temaları Al Jazeera'nın haberlerinde BBC kadar ön planda değildir, daha çok olayların çok boyutlu arka planı analiz edilmektedir.

BBC, savaşın şiddetini ve sivil mağduriyetleri dramatik bir dille ön plana çıkararak çatışma odaklı bir çerçeve benimsemiştir. Haber dili, yoğun duygusal unsurlar barındırmış ve izleyicide empati ile öfke duygularını tetiklemeyi hedeflemiştir. Kullanılan dilde sıklıkla “yıkım”, “felaket”, “trajedi” gibi kavramlara yer verilmiş, savaşın insani maliyeti öne çıkarılmıştır. Bu yaklaşım, BBC'nin kamuoyunda savaş karşıtı duyguları güçlendirme ve Batı'nın politik tutumuna meşruiyet kazandırma hedefiyle örtüşmektedir.

Buna karşılık Al Jazeera, insani krizleri ve diplomatik girişimleri daha dengeli ve analitik bir şekilde işleyerek çözüm odaklı bir anlatım stratejisi kullanmıştır. Al Jazeera haberlerinde, müzakere süreçleri, insani yardımlar, ateşkes girişimleri gibi unsurlar dikkatle ele alınmış, savaşın yalnızca yıkıcı boyutu değil, aynı zamanda çözüm yolları da görünür kılınmıştır. Haber dili daha nötr ve açıklayıcı bir yapı sergilemiş, doğrudan duygusal tetikleyicilerden kaçınılmıştır.

Her iki kuruluşun kullandığı anlatı stratejileri, onların küresel konumları ve hedef kitle beklentileri doğrultusunda şekillenmiştir. Uluslararası haber kuruluşlarının kriz dönemlerinde yalnızca olayları aktarmakla kalmadıklarını, aynı zamanda belirli algı kalıpları inşa ettiklerini göstermektedir.

Sonuç

Medya kuruluşları, sahip oldukları kültürel, politik ve ideolojik pozisyonlara göre savaş gibi karmaşık olayları belirli çerçeveler içinde sunmakta ve bu yolla kamuoyunda belirli tutumların ve algıların oluşmasına katkı sağlamaktadır. Medya, olayları yalnızca aktarmakla kalmaz, aynı zamanda hangi yönlerin öne çıkarılacağını, hangi aktörlerin nasıl temsil edileceğini ve hangi çözüm yollarının meşru görülmesi gerektiğini dolaylı biçimde izleyiciye sunar. Bu bağlamda çerçeveleme, medyanın kamuoyunu yönlendirme gücünün temel araçlarından biridir. Özellikle kriz, savaş ve çatışma dönemlerinde bu etki daha görünür hale gelir çünkü izleyiciler, belirsizlik ortamında bilgiye daha çok ihtiyaç duyar ve bu bilgileri anlamlandırmak için medyada sunulan çerçevelere başvurur. Bu çalışma, uluslararası medya kuruluşlarının savaş gibi kriz durumlarını çerçeveleme biçimlerinin, olayların algılanışı üzerinde nasıl etkili olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. BBC ve Al Jazeera haber sitelerinin Mart 2022 döneminde Rusya-Ukrayna savaşına ilişkin haberlerinde kullandıkları temalar ve anlatı stratejileri nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Analiz bulguları, BBC'nin haberlerinde “çatışma” ve “insani kriz” çerçevelerinin öne çıktığını, haberlerin, dramatik ve duygusal bir dil kullanılarak özellikle sivil mağduriyetler üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir. Lider temsili açısından bakıldığında, Zelenski'yi kahramanlaştıran, Putin'i olumsuz bir figür olarak sunan bir anlatı kurmuştur. Bu yaklaşım, Batı kamuoyunun Ukrayna'ya yönelik desteği pekiştirmek amacı taşımaktadır. Bu durum, kamuoyunun Rusya'ya karşı olumsuz bir algı geliştirmesine yönelik örtük bir yönlendirme işlevi taşımaktadır. Sorumluluk doğrudan Rusya'ya atfedilmiştir. Bu çerçeveleme biçimi, izleyicide empati, öfke ve harekete geçme isteği uyandıracak şekilde kurgulanmıştır. Ayrıca Batılı değerlere ve normlara uygun olarak çerçevelenen bu içerikler, Ukrayna'ya verilen uluslararası desteği meşrulaştırmaya da hizmet etmektedir.

Öte yandan Al Jazeera'nın haberlerinde diplomasi, barış çabaları ve uluslararası kurumların açıklamaları daha fazla öne çıkarılmış, insani kriz vurgusu da yer almakla birlikte, kullanılan dil daha teknik ve açıklayıcı olmuştur. Al Jazeera, haberlerinde doğrudan suçlayıcı bir söylemden kaçınarak, daha tarafsız ve çok sesli bir anlatı sunmuştur. Bu yaklaşım, çerçeveleme kuramında yer alan “çözüm önerisi” ve “tanımlama” işlevlerinin diplomatik söylem üzerinden gerçekleştirilmesine örnek teşkil etmektedir. Lider temsilleri BBC'den farklı olarak daha dengeli biçimde sunulmuş, haberler genellikle Birleşmiş Milletler gibi uluslararası aktörlerin perspektifiyle yapılandırılmıştır. Bu strateji, Al Jazeera'nın farklı uluslararası kamuoylarına seslenme ve küresel dengeyi koruma anlayışıyla uyumlu bir habercilik çizgisi izlediğini göstermektedir.

BBC ve Al Jazeera arasında hem benzerlikler hem de belirgin farklar gözlemlenmiştir. Her iki kuruluş da savaşın yıkıcı etkilerini vurgulasa da BBC bunu duygusal bir anlatıyla bireyler üzerinden yaparken, Al Jazeera daha kurumsal ve tarafsız bir dille yaklaşmıştır. Her iki medya kuruluşu da izleyiciye doğrudan bilgi sunmanın ötesinde, olayları belirli çerçevelerle yapılandırmakta ve bu sayede anlam inşa etmektedir. Ancak kullanılan çerçeveleme stratejileri hedef kitleye, kurumların yayın politikalarına ve bağlı oldukları siyasi-kültürel arka plana göre farklılık göstermektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma savaş haberlerinde yalnızca hangi temaların öne çıkarıldığını değil, bu temaların hangi anlatı stratejileriyle sunulduğunu da ortaya koymuştur. BBC ve Al Jazeera örneği üzerinden yapılan karşılaştırmalı çözümleme, medya kuruluşlarının yalnızca bilgi aktaran tarafsız kaynaklar olmadığını, aynı zamanda olaylara anlam yükleyen, kamuoyunun tepkilerini yönlendiren ve hatta uluslararası politikaları dolaylı biçimde etkileyen güçlü aktörler olduğunu göstermektedir. Bu açıdan çerçeveleme stratejilerinin, yalnızca medya içeriğinin yapısal analizi için değil, aynı zamanda izleyici üzerindeki psikolojik ve ideolojik etkilerini anlamak açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Arğın, E. (2021). *Algı, sosyal algı ve algı yönetiminin sosyal medyada kullanımı*. İksad Yayınevi.
- Beşikci, S. (2022). *Algı yönetimi ve medya: Yabancı basında Türkiye algısı*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- De Vreese, C. H. (2005). News framing: theory and typology. *Information Design Journal*, 13(1), 51-62.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Erdem, T. (2022). Çerçeveleme kuramı perspektifinden uluslararası basının Türk ekonomisine yaklaşımı: Al Jazeera ve BBC örneği. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 43-57.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructivist approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1-37.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.
- Gönenç, Ö. (2021). *Medyada algı yönetimi*. Gazi Kitabevi.
- Lecheler, S., & De Vreese, C. H. (2018). *News framing effects*. Taylor & Francis.
- Özarslan, H., & Güran, M. (2015). İletişim araştırmalarında çerçeveleme paradigması: son döneme ait bir inceleme. *Selçuk İletişim*, 8(4), 32-48.
- Parlak, M. O. (2018). Yeni medya ve haberciliğin dönüşümü. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 59-82.
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93-109.
- Sarıkaya, T. (2020). Çerçeveleme kuramı bağlamında Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere Avrupa sınırlarını açmasının gazetelere yansımaları: Sabah ve Cumhuriyet gazetesi örnekleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 12(4), 402-414.
- Vliegthart, R. (2012). Framing in mass communication research—An overview and assessment. *Sociology Compass*, 6(12), 937-948.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Bu çalışma **intihal tespit programlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detect softwares and no plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması gereken kurallara uyulmuştur.

In this study the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Makale tek bir yazar tarafından yazılmıştır.

The article was written by a single author.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum ya da kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.
